



Fondateur :
Avedis Alexanian
Տիմոթիոս Ալեքսանյան

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՐԿԼԵԶՈՒԻ ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ • 48-ՐԴ ՏԱՐԻ • ՆՈՐ ՇԱՐԲ ԹԻԻ 443 – ՇԱԲԱԹ, 15 ՄԱՐՏ 2008

Tourner la page

La guerre des chefs s'est achevée, mais le sang arménien a coulé.

Le calme est revenu dans la capitale arménienne. Dans la rue, des gens expriment encore leur indignation des actes de violence et de vandalisme dont ils ont été témoins aux derniers jours des manifestations.

La guerre des nerfs et des chefs s'est achevée provisoirement, mais le sang arménien a coulé. Fallait-il donc en passer par là pour que le peuple puisse faire entendre sa voix et ses légitimes revendications ? Sentant le danger, **Serge Sargsian**, dans un élan de bonne volonté, avait très tôt annoncé la couleur en proposant d'associer l'opposition à son futur gouvernement. Seul, et sans doute plus pragmatique que les autres, **Artour Baghdassarian** avait rapidement réagi et accepté l'offre d'un poste de secrétaire du conseil de sécurité nationale auprès du président. Du coup, le Premier ministre se trouvait débarrassé d'un rival mais aussi de l'éventuelle capacité de nuisance du parti que préside ce dernier, Orinatz Yerguir (Pays des Lois).

encore plus grave, « étranger » pour désigner l'origine karabaghtsise des responsables de l'exécutif. Quelle image donnait-il ainsi de l'Arménie aux yeux de l'opinion internationale en général, de la Turquie et l'Azerbaïdjan en particulier ? C'était là franchir une limite impardonnable. Il était déjà trop tard. L'autorité bafouée, la magistrature suprême discréditée, la dignité de l'Etat dégradée, le pouvoir légitimé avec 52 % des voix le 19 février 2008 changea de stratégie et organisa la riposte avec les moyens dont dispose tout Etat pour rétablir l'ordre : la police, l'armée.

Bâtir l'unité du peuple, entrer de plain-pied en démocratie. La paix civile est à ce prix.

Levon Ter Petrossian est parvenu à s'imposer comme le seul chef de l'opposition mais on peut légitimement s'interroger sur le financement de pareille campagne ? Et la question est posée aussi pour chacun des candidats. Sa « révolution », qu'il a lui-même qualifiée de démocratique bourgeoise (*sic*), avait pour objectif de procéder à un vaste nettoyage dans l'Etat, mais il a présumé de la préparation politique d'un peuple arménien las, dont la récente histoire est déjà lourdement chargée des trois grands événements de ces 20 dernières années : le tremblement de terre, les pogroms de Soumgaït et la guerre du Karabagh. A défaut de sérénité et de l'espoir d'un mieux-être, la nation arménienne vient de plonger pour un temps dans l'inquiétude et l'amertume de l'échec. Menées avec plus d'intelligence et de bonne volonté, sans manipulation de mots qui blessent, d'autres solutions pour résoudre les problèmes eussent été possibles. Au lieu de cela, cette « révolution » s'est terminée en pantalonnade pour ses organisateurs et son leader. Tout général sait qu'on ne doit mener bataille que si l'on est sûr de gagner. Le politique, pour l'avoir ignoré, se retrouve aujourd'hui, en résidence surveillée et en situation d'échec.

Mais une séquence efface l'autre, il va falloir tourner cette page noire. La démonstration de fermeté étant faite, les responsabilités déterminées, la sagesse et le bon sens doivent amener le président de la République élu, Serge Sargsian, à une approche moderne de gestion en ouvrant son gouvernement aux courants forts de l'opposition. Prendre en compte les revendications exprimées. Bâtir l'unité du peuple, entrer de plain-pied en démocratie. La paix civile est à ce prix.

Gérard Varoujan Dédéyan ◀



Le face à face troupes anti émeutes-manifestants

Plus brutal, **Levon Ter-Petrossian**, l'organisateur de la contestation, utilisa des adjectifs très durs, excessifs, à la limite de l'insulte, à l'encontre du président de la république et de son encore Premier ministre. Était-ce nécessaire ? Cela apparaît aujourd'hui comme une erreur psychologique et politique grave de la part de celui qui exerça le pouvoir absolu pendant huit ans. Sous-estimant ou feignant de sous-estimer la capacité et la volonté de réaction du pouvoir, Levon Ter Petrossian l'a provoqué par le verbe. Et l'on connaît la puissance des mots, leur impact sur les foules confiantes. On aura été frappé par les termes qu'il a employés pour attiser le mécontentement : régime à la Saddam Hussein, tricheur, fraudeur, manipulateur, assassin ou

élection présidentielle 2-3

Serge Sargsian

« J'exclus la possibilité d'une solution par la force »



entretien 10

Stéphane Kazandjian

Sortie de son nouveau film *Modern Love*

amnésie internationale 11



anniversaire 12

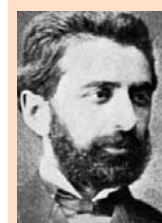


Entretien avec le sculpteur David Erevantzi

Centenaire de la naissance de William Saroyan

Խմբագրական 5

Նախ'ըք Ապագային



Արփար Արփարեան

6

En raison des fêtes de Pâques, le prochain numéro paraîtra le 5 avril 2008

Gestion de la crise

Le samedi 1^{er} mars 2008 restera une date entachée de sang dans l'histoire de la troisième République de l'Arménie indépendante.

Après onze jours successifs de protestations contre la victoire de Serge Sargsian, le calme est revenu à Erevan placée sous le contrôle de l'armée. Sur les lieux des troubles, des chars et des militaires ont été postés. Aux abords du siège du gouvernement, des transports de troupes blindés et des soldats ont été déployés.

L'autorité a vaincu mais la victoire est amère pour les chefs de l'exécutif bien qu'ils aient géré la vague de manifestations pendant dix jours avec sang-froid.

rés. A la demande du Parquet, le Parlement arménien a levé l'immunité de quatre députés proches de l'opposition et autorisé leur arrestation. Le procureur général n'a pas exclu celle de Levon Ter Petrossian. L'avenue Machtots et la rue Grigor Loussavoritch se débarrassent des carcasses des voitures calcinées, débris, barres de fer et des pavés jonchant encore les rues. Les affrontements auront coûté la vie à sept civils et un policier. 17 autres policiers, atteints par balle, ont été hospitalisés ; au total, 131 blessés dont 59 civils et 72 policiers, selon un communiqué du gouvernement. Aujourd'hui à

Et pendant ce temps-là...

L'occasion était trop belle pour Aliev. L'Arménie en proie à une crise politique majeure, l'Azerbaïdjan, par la voix de son président, menace de lancer une offensive militaire de reconquête au Karabagh. « *Nous achetons du matériel militaire, des avions et des munitions pour être prêts à libérer les territoires occupés et nous sommes prêts à le faire* », a déclaré Ilham Aliev le 4 mars.

Vardé ◀



Les chefs de l'exécutif, R. Kotcharian et S. Sargsian.

Réponse à Aliev : « J'exclus la possibilité d'une solution par la force », a affirmé Serge Sargsian, qui prendra sa fonction de président le 19 avril

Dénonçant l'aveuglement de l'opposition, le chef de l'Etat avait exhorté le peuple à ne pas servir d'instrument entre les mains d'hommes politiques irresponsables, que c'était un jeu dangereux, préjudiciable pour le pays. Aurait-il fallu que le pouvoir réagisse plus tôt pour juguler le mouvement ? Sans doute, au moment où deux semaines avant la consultation électorale, Levon Ter-Petrossian lançait une provocation ouverte devant ses partisans en se proclamant présomptueusement vainqueur. Encore aurait-il fallu avoir l'aval des observateurs étrangers présents sinon que n'aurait-on entendu comme critiques contre les tenants du pouvoir accusés de porter atteinte à la liberté d'expression.

Mais voilà que l'ex-président a été battu avec 30 % d'écart. Tombé dans un cul-de-sac, que pouvait-il faire d'autre sinon contester les résultats de l'élection. On connaît la suite.

Le bilan de ces journées

Le bilan est lourd. Ter Petrossian est placé en résidence surveillée, le régime l'accuse d'avoir tenté de renverser le pouvoir par la force et d'être responsable des huit morts. L'état d'urgence instaurée jusqu'au 20 mars dans la capitale interdit strictement tout rassemblement public ainsi que la publication par les médias d'informations n'émanant pas de sources gouvernementales. Plusieurs sites d'information sur Internet ont été censu-

Erevan, la priorité reste le retour à la normale. Le président Robert Kotcharian s'est rendu sur la place où avaient eu lieu des affrontements entre manifestants et la police, puis auprès du maire d'Erevan afin qu'il prenne des mesures pour rétablir l'ordre et les services municipaux le plus tôt possible.

Les résultats du scrutin

Après avoir remporté l'élection présidentielle dès le premier tour avec un score bien supérieur à ceux des autres huit candidats en lice, c'est le 9 avril que Serge Sargsian, Premier ministre en exercice et président du parti Républicain, devrait prendre officiellement sa fonction en qualité de troisième Président de la République d'Arménie.

1 670 656 électeurs sur un total de 2.328.320 inscrits, soit 70,45 % se sont rendus aux urnes, ce qui est un bon niveau de participation pour l'Arménie. Les suffrages recueillis par chacun des candidats se répartissent de la manière suivante :

| | |
|----------------------|---------------------|
| Serge Sargsian | 863 544 soit 52,8 % |
| Lévon Ter-Petrossian | 351 306 soit 21,5 % |
| Arthur Baghdassarian | 272 256 soit 16,2 % |
| Vahan Hovhannissian | 100 876 soit 6,12 % |
| Vazguen Manoukian | 20 939 soit 1,2 % |
| Tigran Karapetian | 9 754 soit 0,6 % |
| Artachès Ghégamian | 7 473 soit 0,4 % |
| Arman Melikian | 4 359 soit 0,2 % |
| Aram Haroutiounian | 3 092 soit 0,2 % |





Erevan

3 vols
par semaine

au départ de Paris-CDG

www.airfrance.fr

AIR FRANCE KLM Renseignez-vous au 36 54 (0,34 € ttc/mn à partir d'un poste fixe) ou dans votre agence de voyages.



Les petites phrases de L. Ter Petrossian

Le pronostic présomptueux

« Pour moi, c'est la fin de Robert Kotcharian et de Serge Sargsian. Ils (les autorités) ne tiendront pas 10 jours comme ça. »

Qui sont à ses yeux les responsables des incidents du 1^{er} mars

« Les deux présidents, celui en exercice et celui "élu" » a-t-il annoncé avant d'évoquer « une possible cohabitation. »

Ce qu'en pense la communauté internationale

« Je ne crois pas que la communauté internationale va accepter ce qui s'est passé dans la nuit du 1^{er} mars. »

La phrase désarmante de celui qui aspire au pouvoir

« Si j'étais élu président, je n'aurais aucun moyen de pression, car Serge Sargsian est le premier ministre et toutes les forces lui obéissent. »

Il promet de poursuivre son combat

« Nous allons nous battre jusqu'à la chute de ce régime, nous n'avons pas peur de ce régime de kleptocrates et de criminels. »

Sûr de lui, il brandit la menace

« Nous pourrions organiser des manifestations dans d'autres villes proches d'Erevan, ce serait légal. Cette décision me revient. »

M. Ter-Petrossian a accusé le camp adverse d'avoir utilisé l'administration pour la campagne électorale et de fraudes pendant le dépouillement du scrutin. En 1996, alors qu'il venait d'emporter la présidentielle, M. Ter-Petrossian avait fait face à d'importantes manifestations de contestation du résultat. Il avait fait déployer des centaines de soldats dans la capitale où chars et blindés bloquaient les grandes artères et les places. Comme quoi...

Les deux autres challengers

L'opposant Artour Baghdassarian (à droite) a obtenu un poste.



Déçu de son score, Vahan Hovannessian démissionne

Arthur Baghdassarian, ex-président de l'Assemblée nationale et président du parti Orinats Yerguir (Pays des Lois) arrivé en troisième position (16 %), a accepté d'entrer dans le gouvernement de coalition proposé par Serge Sargsian qu'il critiquait furieusement peu avant, pour un poste de « secrétaire du Conseil de la sécurité nationale auprès du président », titre pompeux certes mais qui laissera son titulaire sans réelle influence sur le cours des événements.

Autre fait politique est la démission du vice-président du parlement et candidat du parti Dachnak, Vahan Hovannessian (6 %), dont le parti, membre de la coalition gouvernementale encore en exercice jusqu'au 19 avril arrivé en quatrième position, est sorti affaibli lors de ce scrutin.

Craignant des conséquences négatives pour l'Arménie sur la scène internationale et pour l'avenir du Karabagh, il a exhorté les acteurs politiques à rétablir l'ordre et la démocratie dans le pays et proposé un agenda de négociations pour sortir de l'impasse qui permettrait à toutes les forces politiques de parvenir à un accord pour faire retomber la tension.

Quand on maîtrise la foule...



... et quand on ne la maîtrise pas



Le Haut-Karabagh dans le droit international et la politique mondiale

La présentation du recueil de documents en trois volumes « Le Haut-Karabagh dans le droit international et la politique mondiale » de Yuri Barseghov, juriste international a eu lieu le 13 février à l'Académie Nationale des Sciences d'Arménie. Comme l'a dit fort justement Ara Aprahamian, le président de l'Union des Arméniens de Russie et mécène de cet ouvrage, le but de cette publication est de rétablir la vérité sur l'origine et le développement du conflit du Haut-Karabagh faussement présentés par l'Azerbaïdjan, car la vérité est nécessaire pour trouver des solutions justes et juridiquement argumentées.

Le recueil inclut des documents sur le Karabagh de la période antique et médiévale à nos jours, et en cela il est exceptionnel. Sa traduction en plusieurs langues est déjà envisagée.

COMMUNIQUÉ CCAF

La grave crise politique que traverse l'Arménie depuis l'élection présidentielle du 19 février dernier et la contestation de ses résultats officiels par une partie de l'opposition a pris une tournure dramatique le samedi 1^{er} mars, avec la répression du sit-in sur la place de la Liberté et les heurts violents entre manifestants et forces de l'ordre devant l'Ambassade de France. Jugeant que l'ordre constitutionnel du pays était menacé, le Président de la République a décrété depuis cette date l'Etat d'urgence à Erevan. Cette mesure se traduit notamment par des restrictions sur les libertés individuelles et collectives, en particulier dans le domaine de l'information.

Attaché aux valeurs de la démocratie, et convaincu que ses dysfonctionnements en Arménie sont une des causes de la crise, le

CCAF s'inquiète de tout dispositif qui tendrait à aggraver la situation dans ce domaine. Fut-il provisoire. Cependant, en même temps qu'il appelle les autorités actuelles à la retenue dans leur tâche liée au maintien de l'ordre, le CCAF demande également au mouvement de protestation de faire preuve de responsabilité dans ses initiatives à venir.

La stabilité du pays, sa pérennité, font partie du bien commun à tous les Arméniens, y compris à l'opposition. Il appartient néanmoins au pouvoir légal, qui a aujourd'hui la situation en main, de créer les conditions de la confiance. Ce qui passe selon le CCAF par un renforcement du fonctionnement démocratique de l'Arménie et, à tout le moins, par le respect de la liberté d'expression.

Paris, le 3 mars 2008

CCAF Conseil de Coordination des organisations Arméniennes de France
34, avenue Champs Elysées 75008 Paris / contact@ccaf.info

méditerranéenne

Fabrications des plats cuisinés, spécialités Orientales.
Tous nos produits sont fabriqués à l'artisanal, sans colorant et sans conservateur.

A.R.D.A.S

Z.I. Les Flandres
98 avenue de Choisy
94190 VILLENEUVE ST GEORGES
MR.MOURADIAN
Tel: 01 74 01 45 00
Mobile: 06 10 25 63 40

Benard & Daugert

PEINTURE ET DÉCOR

RESTAURATION DE TABLEAUX, PATINES,
TROMPE-L'ŒIL, ORNEMENTATION, FRESQUES,
DORURE À LA FEUILLE, IMITATION BOIS ET MARBRE,
ENDUITS DÉCORATIFS...

37, rue Etienne-Dolet 94140 Alfortville
Tél. 01 49 77 41 55 - Fax 01 49 77 41 50
www.benard.daugert.com

Armavia
Արմավիա

Représentation pour la France :
4, Passage St Roch, 75001 Paris
Phone (1) 42 96 10 10 - Fax : (1) 42 96 18 77
Email : info@rpta.fr

COMMUNIQUÉ

La compagnie arménienne Armavia opérera chaque samedi, avec un avion de type Airbus A319, un vol direct Erevan - Marseille - Erevan du 5 juillet au 27 septembre 2008.

Voici les numéros des vols et les horaires :

Erevan-Marseille :

U8 111 Samedi 12 h 15 / 14 h 20

Marseille-Erevan : U8 112

Samedi 15 h 50 / 23 h 15

Déclaration du ministère des Affaires étrangères de la République du Haut-Karabagh

Dans la nuit du 3 au 4 mars courant, un groupe d'assaut des forces armées de l'Azerbaïdjan de plus de 20 personnes a attaqué la position de première ligne de l'Armée de Défense de la République du Haut-Karabagh près de la localité Levonarkh de la région de Martakert (Haut-Karabagh) la prenant provisoirement sous son contrôle. De ce fait, il a brutalement violé les dispositions du régime du cessez-le-feu du 6 février 1995.

Les demandes légitimes du Haut-Karabagh remises à la partie azérie par l'intermédiaire du Bureau du Représentant Personnel du Président en exercice de l'OSCE pour libérer la position prise restèrent sans réponse. Dans ces conditions, les forces armées de la RKH furent obligées de recourir aux mesures adéquates pour reprendre leurs lignes de défense. À la suite des actions entreprises le groupe d'assaut fut repoussé à ses anciennes positions en subissant des pertes importantes.

Les autorités de la RKH considèrent l'incident en question comme la conséquence directe de la politique azérie de menaces rhétoriques et de chantage qui dure depuis plusieurs années. Ceci crée une nouvelle tension dans la zone de conflit entre l'Azerbaïdjan et le Karabagh menaçant la sécurité et la stabilité régionale.

Malheureusement cette position azérie n'a toujours pas trouvé de réaction décisive de la part des

pays des coprésidents du Groupe de Minsk de l'OSCE. Cet incident témoigne une fois de plus, de la nécessité de mesures immédiates de la part de la communauté internationale pour le renforcement du régime de cessez-le-feu dans la zone du conflit du Karabagh. Ce renforcement reste le garant de la paix ; chose que le Haut-Karabagh a rappelée plus d'une fois à l'Azerbaïdjan, ainsi qu'aux intermédiaires internationaux.

A cet égard, les autorités de la RKH attribuent toute la responsabilité de l'événement aux autorités de l'Azerbaïdjan et demande à la mission intermédiaire internationale et à l'OSCE de mener une enquête rigoureuse sur les raisons et les circonstances de l'incident, l'estimation officielle politique des actions des autorités de la République Azerbaïdjanaise ainsi que la tenue immédiate de la crise monitoring dans la zone d'incident, en vue de la prévention des violations analogues du régime du cessez-le-feu dans l'avenir.

Une note correspondante reflétant le point de vue officiel des autorités de la RKH sur cette question a été envoyée au Président en exercice de l'OSCE, aux coprésidents américain, français et russe du groupe de Minsk de l'OSCE, ainsi qu'au bureau du Représentant Personnel du Président en exercice de l'OSCE.

Fait à Stépanakert, le 5 mars 2008
Représentation de la République du Haut-Karabagh

Mahmoud Abbas, qui a accusé Israël de déclencher un « holocauste » contre les Palestiniens. Pour ne pas changer, la bonne conscience internationale compte les cadavres, paralysée par l'imparable motif israélien de la légitime défense. Le drame est que par leur silence ou leur indifférence, les nations banalisent l'holocauste. Quant au processus de paix dans la région, il est enterré pour un long temps. La haine a, hélas, de beaux jours devant elle.

TURQUIE - IRAK

L'incursion turque dans le nord de l'Irak « devait être courte et la plus ciblée possible », avait insisté le secrétaire américain à la Défense. « Nous n'avons aucune intention de rester », avait répondu son homologue turc. Finalement, l'incursion aura duré cinq jours. En l'absence de calendrier sur la durée des opérations militaires, l'inquiétude commençait à gagner Washington partagé entre la hantise de l'escalade et la nécessité de ménager la Turquie, canal vital pour le ravitaillement des forces déployées en Irak.



Chars turcs faisant mouvement vers la frontière irakienne

Washington a dû intervenir pour calmer les ardeurs des généraux turcs. Après avoir soutenu et s'être appuyé sur Massoud Barzani, le chef kurde, Washington a commencé à prendre ombrage de l'entêtement du président du Kurdistan à vouloir rattacher la ville irakienne de Kirkouk et ses riches réserves pétrolières à la région kurde, et de sa tolérance pour les activités du PKK aux frontières turques. Du coup, les Etats-Unis continueront de moucharder sur les positions des rebelles kurdes du PKK.

KARABAGH

Il fallait s'y attendre. Mardi 4 mars, profitant de la situation de troubles en Arménie, le président azéri Ilham Aliev a cru bon d'envoyer ses troupes effectuer une incursion en territoire karabaghtsi où des affrontements violents les ont opposés pendant plusieurs heures aux combattants arméniens. Il y aurait un blessé côté arménien, huit morts dont un officier côté azéri. À



Erevan, le ministre des Affaires étrangères Vardan Oskanian a accusé l'Azerbaïdjan d'exploiter la crise politique en Arménie pour déclencher une attaque, précisant que l'Azerbaïdjan avait fait usage de l'artillerie durant l'attaque et que les forces arméniennes avaient d'abord cédé du terrain mais avaient ensuite repris leurs positions.

CHYPRE

Demetris Christofias, dirigeant du parti communiste chypriote, est le nouveau président de l'île. Communiste mais suffisamment pragmatique pour savoir qu'il ne peut pas se passer de l'économie de marché, il a su entretenir de bonnes relations avec le monde des affaires, qui a régulièrement contribué à remplir les

caisses de son parti. En vérité, les communistes chypriotes ont toujours été plus des pragmatiques que des idéologues. Ce qui explique pourquoi son parti constitue encore une force politique majeure tant d'années après la chute du bloc soviétique. En fait, une majorité d'électeurs chypriotes voit Christofias comme un communiste réformateur. Elu sur la promesse d'une nouvelle politique pour mettre fin à 34 ans de division de l'île, le candidat communiste prône une réunification avec la partie turque de l'île. Il a formé un gouvernement de coalition où le commissaire européen à la Santé, Markos Kyprianou, est devenu ministre des Affaires étrangères.



Demetris Christofias veut réunifier Chypre

PALESTINE

**Fin de l'espérance de paix !
A-t-elle seulement jamais existé, d'un côté
comme de l'autre ?**

Des morts palestiniens par dizaines en une seule journée dans la bande de Gaza, l'ampleur des représailles israéliennes et le nombre des victimes est sans équivalent depuis que le Hamas a pris le contrôle de la bande de Gaza. Et comme si cela ne suffisait pas, il a fallu, pour raviver les tensions, le dérapage verbal du vice-ministre israélien de la Défense, Matan Vinai, qui a menacé d'exposer les Palestiniens à une « shoah » (« catastrophe » en hébreu), s'ils ne mettent pas fin aux tirs de roquettes. Cet excès de langage inadmissible pour quiconque et encore moins pour un ministre israélien, a entraîné la vive réaction du président de l'Autorité palestinienne

Grossiste en bijouterie

Dwador

variété unique de modèles en plaqué or 3 µ
argent 925 - fantaisie dorée à l'or fin
en métal rhodié

Un partenaire fiable
en plein cœur de Paris
dont l'expérience a été éprouvée
auprès des clients
exigeants et fidèles

Dwador
187, rue du Temple
75003 Paris
Du lundi au vendredi
10h-18h
Tél. et fax 01 40 27 88 23

Հիմնադիր՝ Աւետիս ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

ՆԱՅԻՆՔ ԱՊԱԳԱՅԻՆ

Այն, որ Մարտ 1-ին տեղի ունեցավ Երևանի մէջ, ողբերգութիւն մըն էր՝ ամբողջ Հայրենի Հաւաքականութեան համար: Ինչո՞ւ հասանք այսպիսի աղիտալի վիճակի: Նախագահական յետընտարական դարգացումները ինչո՞ւ դարձան անհակելի:

Ամենահպանցիկ դիտարկումով անգամ, կարելի է ըսել, թէ ողբերգութիւնը սկսած էր հասուննալ վերջին քանի մը ամիսներուն՝ նախընտարական շրջանին, Հայրենաբնակ մեր հասարակութեան մէջ կաթիլ առ կաթիլ սրակուող ատելութեան չափաքանակի մեծացումով: Եւ Հայրենի իշխանամէտ թէ ընդդիմադիր ղեկավարները իրաւունք չունէին չհասկնալու կամ անտեսութեան մատնելու եռացող փակ կաթսայի վաղ թէ ուշ պայթումը:

Փետրուար 19-ին յաջորդող շաբաթը բոլոր կողմերուն համար ալ լիովին բաւարար էր՝ աւելի աչալուրջ հայեացքով նոր իրադրութիւնները զննահատելու, իւրաքանչիւրը սեփական հնարաւորութիւնները վերահաշուարկելու եւ ընդհանրապէս նոր հայեացքով ապագային նայելու համար:

Մինչ այդ, սակայն, տեղին է անդրադառնալ Հայաստանեան ներքաղաքական կեանքին մէջ արձանագրուած քանի մը կարեւոր անցքերու:

Քուէարկութեան արդիւնքները, ո՛չ միայն ընկերաբաններու, այլ նաեւ հանրութեան գերակշիռ մասի սպասելիքներուն տեսքով արտայայտուեցան, այդուհանդերձ, 19 Փետրուարի յաջորդող օրերը կարելի է առանձնացնել կեղծական Ընտրական Ցանձնաժողովի ներկայացուցած տուեալները կասկածի տակ առնող դժգոհութիւններով: Թէ՛ վերահաշուարկի ենթարկուած տեղամասերու արդիւնքներու անփոփոխ մնալու փաստը եւ թէ՛ մինչ այդ շուրջ երկու հազար ընտրատեղամասերու գերակշիռ մասին քուէարկութեան անփոփոխ արձանագրութիւններուն մէջ, այդ շարքին նաեւ ընդդիմութեան ներկայացուցիչներուն ստորագրութիւնները, կը վկայեն որ տեղամասերու ամենակասկածելի թուացող շրջաններուն մէջ անգամ իսկ քանի մը աննշան անճշտութիւններէ բացի, ուրիշ ոչ մէկ նորութիւն կարելի էր յայտնաբերել: Այսինքն՝ նախագահական արդէն նախկին թեկնածուները ընտրական ձախողութեան փաստի հետ հաշտուելէ բացի, այլ հնար չունէին: Եւ հանրահաւաքային շարժումն ալ բացարձակապէս չէր կրնար փոխել իրերու դրութիւնը:

Նախագահական ընտրութիւններուն յաղթող ճանչցուած թեկնածուն փորձեց հակակշիռ ստեղծել անկայունութեան դէմ, որ իրականութեան մէջ շատ անսպասելի էր: Ան դիմեց բոլորին՝ համագործակցութեան: Ան նշանաբան ընդունած էր «օգտագործել բոլոր կառուցողական, հիմնակազմիչ ուժերը՝ ի նպաստ Հայաստանի զարգացման»: Իրաւացի էր Հայաստանի ներկայ վարչապետը: Որովհետեւ, վերջին հաշուով, ընտրութեան ընթացքին յաջողութեան չհասած բոլոր թեկնածուները, կամ՝ գոնէ անոնց մեծ մասը, բարեփոխում-

ԱՐՑԱԽԸ ԿՈՉ Կ'ԸՆԷ ՀՐԱԴԱԴԱՐԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ

Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարարութեան մամուլային ծառայութիւնը Մարտ 3-ի եւ 4-ի միջև տեղի ունեցած միջադէպի մասին հանդէս եկած է յայտարարութեամբ:

Մարտ 3-ի գիշերը Ատրպէյճանի զինուած ուժերու յատուկ նշանակութեան ջոկատը անցնելով Ղարաբաղ-ատրպէյճանական շփման գոտիի հիւսիս-արեւելեան հատուածը գրաւած է Լեւոնարիս գիւղի ուղղութեամբ տեղակայուած Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան պաշտպանութեան բանակի դիրքերէն մէկը: Պաշտպանութեան բանակի ուժերը մի քանի ժամ տեւած փոխադարձ գործողութիւններով պատասխանած են, եւ հակառակորդ կողմը մարտադաշտին վրայ ձգելով 8 մետրալ եւ զինամթերք, փախուստի դիմած է:

«Լեո. Ղարաբաղի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարարութիւնը անհրաժեշտ է համարում փաստել, որ ատրպէյճանական կողմը նման գործողութիւնների միջոցով փորձում է ապակայունացնել իրավիճակը ոչ միայն շփման գծում, այլ նաեւ ամբողջ տարածաշրջանում: Լեո. Ղարաբաղի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարարութիւնը հերթական անգամ նախազգուշացնում է Ատրպէյճանին, որ Արցախի անվտանգութեանը սպառնացող ցանկացած գործողութիւն այսուհետեւ եւս վճռականորէն կը կասեցուի: Լեո. Ղարաբաղի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարարութիւնը ատրպէյճանական կողմին կոչ է անում անջեղորէն պահպանել հրադադարի ռեժիմը եւ սպառնալիքի տակ չդնել տարածաշրջանի խաղաղութիւնն ու անվտանգութիւնը», - ըսուած է Լեո. Ղարաբաղի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարարութեան յայտարարութեան մէջ:

Միւս կողմէ, ատրպէյճանական ԱՊԱ լրատու գործակալութիւնը կը հաղորդէ, թէ հրադադարի խախտման հետեւանքով վիրաւորուած են 4 ազերի զինուորներ: Իսկ Ատրպէյճանի մէջ Թուրքիոյ դեսպանութիւնը նշած է, որ «ուղղմական գործողութիւններու դիմելը՝ Լեոնային Ղարաբաղի եւ Ատրպէյճանի միջև, օգուտ չի բերեր ոչ հակամարտող կողմերուն յատկապէս, եւ ոչ ալ ողջ տարածաշրջանին ընդհանուր առմամբ»: Նշեք, որ Մարտի 4-ին Ադրբեջանի կողմէ խախտուած է հրադադարը:

ներու կառուցողական ծրագիրներ կեանքի կոչելու նպատակով կը մղէին նախագահական նախընտրական իրենց քաղաքականները: Իսկ ընտրութեանէն ետք, անոնց հնարաւորութիւններու շաղկապումը առաւել համակարգուած կը դարձնէ յառաջիկային ձեւաւորուելիք իշխանութեան գործունէութիւնը:

Յիրաւի, եթէ նախընտրական շրջանին բոլոր թեկնածուներուն արտայայտած գաղափարները մեր երկրի յառաջընթացի անյետաձգելի պահանջներ էին, նայինք ապագային:

Օ. Վ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԹԵՐԻ ՏԵՅՎԻՍԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Ես շատ մտահոգուած եմ Երևանում տեղի ունեցող վերջին զարգացումներով եւ արտակարգ իրավիճակի յայտարարութեամբ: Ես ցնցուած եմ, տեղեկանալով առնուազն 8 զոհերի մասին: Յորդորում եմ իշխանութիւններին հետաքննել մահուան բոլոր դէպքերը եւ ուժի կիրառման չարաչահման վերաբերեալ մեղադրանքները: Ակնյայտ է, որ հետաքննութիւնը պէտք է կեղծոնանայ յանցագործութիւնների կատարողներին յայտնաբերելու վրայ եւ ոչ թէ օգտագործուի քաղաքական ընդդիմախօսներին հետապնդելու համար», - ըսած է Թէրի Տէյվիս:

«Իշխանութիւնները եւ ընդդիմութիւնը պէտք է անեն ամէն ինչ, յետագայ բռնութիւնը կանխելու համար: Յոյսով եմ, որ արտակարգ իրադրութիւնը կը վերացուի շուտով: Մինչ այդ յորդորում եմ իշխանութիւններին քննարկել սահմանուած սահմանափակումների արդարացուածութեան հարցը, յատկապէս զանգուածային լրատուութեան, քաղաքական կուսակցութիւնների եւ ոչ կառավարական կազմակերպութիւնների դէպքում: Այս սահմանափակումները խոչընդոտում են քաղաքական երկխօսութեանը, որ ներկայ իրավիճակում քաղաքական լուծում գտնելու միակ ճանապարհն է»:

ԵԱԿ-Ի ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՎ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԻԿՈՇ ՀԱՐԱՇՏԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Արտակարգ դրութիւնը չպէտք է կառավարութեան կողմից կիրառուի որպէս այլընտրանքային աղբիւրներից տեղեկութիւն ստանալու հասարակութեան իրաւունքը սահմանափակելու միջոց: Բազմակարծութիւնը ապահովող տեղեկատուութիւնը ապահովում է իշխանութիւնների գործողութիւնների թափանցիկութիւնը՝ նույնիսկ ամենաձայրայեղ ժամանակաշրջանում»:

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԻՐԱԻԱՆՑ ՀՍԿԻՉ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ (HUMAN RIGHTS WATCH)

Մարդկային Իրաւանց Հսկիչ Կազմակերպութիւնը որուն կեղծոնատեղին կը գտնուի Նիւ Եորքի մէջ, Հայաստանի ներքաղաքական իրադարձութիւններուն անդրադառնալով հրատարակած է հաղորդագրութիւն մը, ուր յատկապէս կ'ըսուի. «Հայաստանի ղեկավարութիւնը պէտք է զերծ մնայ բռնութիւնների դիմելուց եւ պարզորոշ նրկատել տայ, որ չի հանդուրժի ուժի անհարկի գործադրում: Քաղաքական ճգնաժամը կառավարութեանը չի ընձեռում ցուցարարների նկատմամբ ցանկացած գործողութիւն կիրառելու արտօնութիւն»:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ (1851 – 1908)

«Հայ եմ»՝ վերջին բառերը 1908 Փետրուար 12-ին Գահիրեի փողոցներէն մէկուն մէջ եղբայրադաւ զնդակի մը զոհին, որ «Առուսաբեր» թերթի խմբագրատունէն ելած, տուն վերադարձին մահափորձի կ'ենթարկուէր:

Այդ պահուն կեանքի նիհար թելը կը փրցուէր Հայ գրականութեան եւ հրատարակագրութեան տիրական եւ պայծառ դէմքերէն մէկուն՝ Արփիար Արփիարեանի:

ԲՈԼՈՐԱՆՈՒԷՐ ԿԵԱՆՔ ՄԸ



Արփիար

Արփիար Արփիարեան ծնած է 21 Դեկտեմբեր 1851-ին, Փոքր Ասիոյ Պոնտոսի շրջանի Սեւծովեան նաւահանգիստ քաղաքներէն Սամսոնի մէջ, երբ ծնողքը թողլով Ակնայ Ապուշեի գիւղը Կ. Պոլիս կը փոխադրուէր: 1858-ին Արփիար կը սկսի յաճախել ընտանիքին հաստատուած Միջազիւղ թաղի Ս. Թարգմանչաց վարժարանը: 1867-ին կ'ընդունուի Վենետիկի Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարան, ուր բախտը կ'ունենայ իր բարձրագոյն կրթութիւնը ստանալու՝ շունչին տակ Հայր Ղեւոնդ Ալիշանի, որ այդ տարիներուն իր տեսչութեան վերջին շրջանը կը բոլորէր: Վենետիկ կ'ապրի Արփիարեանի մէջ, ո՛չ ինչպէս Վարուժանի մը պարագային՝ իր գեղարուեստով, այլ՝ ազգային, գրական ու վերանորոգչական շարժման կեդրոնի մը ազդեցութեամբ:

Ալիշանեան Հայրենասիրութեամբ թրծուած երիտասարդը 1870-ին կը վերադառնայ Պոլիս, եւ մօտէն հետաքրքրուած գաւառներու կեանքով, քանի մը գաղափարակիցներու հետ 1879 Ապրիլ 15-ին կը հիմնէ «Արարատեան Ընկերութիւն»ը, որ գաւառահայութեան դպրոցները մատակարարելու գործին մէջ կարեւոր դեր խաղացած է: 1878-ին կը սկսի երկար տարիներու աշխատակցութիւնը «Մշակ»ի, իսկ 1884-ին կը հիմնէ «Արեւելք» օրաթերթը, որուն խմբագրութեան մէջ կը մնայ մինչեւ 1890, խմբագրելով նաեւ (1884-1887) «Մասիս»ը, որ 1884-ի կէսին միանալով «Արեւելք»ի շաբաթաթերթ դարձած է:

Ս. Գ. Հնչակեան Կուսակցութեան 1890-ի Պապը Ալիի ցոյցը կազմակերպողներէն մին նկատուելով կը ձերբակալուի: Ազատ արձակուելէն վերջ անարդարօրէն կ'ամբաստանուի իրր մատնիչ եւ չգիջանելով հերքել իր անուան շուրջ հիստորի գրապարտութիւնները, 1891-ի Յուլիանի Յովհաննէս Շահնազարի հետ կը հիմնէ «Հայրենիք» օրաթերթը, որուն շնորհիւ վայելած ժողովրդականութիւնը հիմը կազմեց իր հռչակին:

Հոս հարկ է յիշել, որ «Արեւելք»ի, «Մասիս»ի եւ «Հայրենիք»ի շուրջ ժամանակի ընթացքին խմբուեցան գրագէտ եւ հրատարակագիրներու ամբողջ հոյ մը, ինչպէս՝ Բիւզանդ Քէչեան, Լեւոն Բաշալեան, Երուստան, Գրիգոր Զօհրապ, Հրանդ Ասատուր, Տիգրան Կամարական, Երուանդ Օտեան, Արշակ Զօպանեան:

Իրր «պատիժ» իր երեւակայական մատնութեան, Արփիար Արփիարեան 25 Դեկտեմբեր 1895-ին Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն Կուսակցութեան որոշումով կ'ենթարկուի առաջին մահափորձի մը, ստանալով դաշոյնի երեք հարւածներ: Իսկ 1896-ին, արհաւիրքի օրերուն հետեւանք, ստիպուած կ'ըլլայ իրեն նման մտաւորականներու հետ փախուստ տալ Պոլսէն եւ ապաստանիլ Եւրոպա: Այդ թուականէն սկսեալ իր անունը եւ գործունէութիւնը սերտօրէն կապուած են Ս. Գ. Հնչակեան Կուսակցութեան հետ: Մեծ դեր կ'ունենայ Վերակազմեալ Հնչակեան Կուսակցութեան կազմութեան մէջ, միաժամանակ գրգռելով գաղափարական հակառակորդներ, պարագայ մը որ պատճառ կը դառնայ 1903-ին իր դէմ սարքուած երկրորդ մահափորձին:

Անորոշ օրերով ծանրաբեռնուած աստանդական կեանքը Արփիարեանը կը տանի Լոնտոնէն (1897) Վենետիկ (1901), հուսկ 1905 Օգոստոսէն սկսեալ՝ Գահիրէ, ուր ենթարկուած երրորդ մահափորձը ճակատագրական կ'ըլլայ եւ վախճանին կը հասցնէ կրքոտ պայքարներով, բայց նաեւ անպատմելի գրկանք ու դառնութեամբ լի օրերը ճշմարիտ ազգասէրին, որ իր դաւանած գաղափարներուն եւ զանոնք արտայայտելու ազատութիւնը պահելու համար կամաւոր նահատակութեան ենթարկեց ինքզինք:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐԸ

Իր մէջ շատ կանուխէն յայտնուող հրատարակագիրը բուն հունը կը գտնէ «Արեւելք»ով: Այդ թերթով ալ է, որ մեր մէջ կը սկզբնաւորուի իրապաշտ շարժումը, եւ այդ սկզբնաւորութիւնն ալ կը պարտինք գուցէ ամէնէն առաջ Արփիար Արփիարեանին, որուն կու գայ միանալ ժամանակակից գրագէտ երիտասարդութիւնը: Իր հրատարակած ու խմբագրած թերթերով ժողովուրդին մէկ մեծ հատուածին մէջ բարձրելու, սովորութիւններու եւ մտածելակերպի խորունկ փոփոխութիւններ յառաջացնող Արփիարեանի համար գրականութիւնը միջոց մըն է՝ տարածելու յեղաշրջումի իր գաղափարներն ու ծրագիրները: Դասակարգային պայքարի մեծագոյն աշխատակողներէն մին է Արփիարեան արեւմտահայութեան մէջ: Ան կը հաւատայ մարդկային բնածին ազնուութեան, կը մնայ համոզուած գործել, գիտէ հարուածել ան-

Վերնայի

ՄՐԱԹԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳԲԿԱՆ ԵՒ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ



Հրածեչութեան պարագային եւ խոնարհիլ ազնուական հոգիներու առջեւ, նոյնիսկ եթէ այդպիսիներ գաղափարական հակառակորդներ ըլլան:

Նախ «Արեւելք», բայց մանաւանդ «Հայրենիք»ով տարածուող իրապաշտ նոր գաղափարները զգաստացնող հետեւանք ունեցան նախ Պոլսոյ եւ ապա համայն Հայ հաւաքականութեան վրայ: Այդ սիւնակներուն մէջ երեւցաւ նաեւ գաւառը այնպէս, ինչպէս էր՝ խոշտանգուած, թշուառ, գրեթէ համատարած տգիտութեամբ տուայտող:

Արփիարեանի հրատարակագրական փոթորկոտ կեանքը սկսած է «Արեւելք»ով (1884-1890), ապա շարունակուած «Հայրենիք»ի (1890-1896), «Մարտ»ի (1897, ամսագիր, Լոնտոն), «Նոր Կեանք»ի (1898-1901, շաբաթաթերթ, Լոնտոն), «Հայ Հանդէս»ի (1902, ամսագիր, Վենետիկ), «Առուսաբեր»ի (1905-1908, երկօրեայ, Գահիրէ), «Յիրակ»ի (1905-1907, ամսագիր, Գահիրէ) մէջ, առանց մոռնալու «Մասիս»ը եւ «Մշակ»ը: Վենետիկ ապրած օրերուն (1901-1905) գրական ուսումնասիրութիւններով աշխատակցած է «Բազմավէպ»ին եւ «Գեղունի»ին:

ԳՐԱԳԵՏԸ

Արփիարեանի գրականութիւնը ուղղակի արդիւնքն է հրատարակագրին եւ ազգային գործիչին: Քիչ են իսկապէս գրական արժէք ներկայացնող էջերը հրատարակագրական մեծածաւալ արտադրութեանց շարքին մէջ: «Օրագրողի յուշումներ», «Ժամանակակից դէմքեր», «Անցեալի դէմքեր», «Ժամանակակից պատմութեան էջեր»ու քով, գրական շունչով արտադրութիւններ կրնան նկատուիլ «Օրուան կեանք» շարքն ու «Հողվրտիք»ները, որոնց վրայ կարելի է աւելցնել «Ազգային բարերարները», «Օրհնեալ գերդաստան»ի նման երգիծաբանական կտորները, քանզի սրամիտ երգիծաբան մ'ալ կայ իր մէջ:

Իր գործին լաւագոյն մասը կը գտնուի նորավէպերուն մէջ՝ «Կարմիր ժամուց», «Երազի մը գինը», «Վատակ մը», «Դատապարտեալը», «Ապուշը», «Մնդամոլիկ աղջիկը», «Մինչեւ ե՞րբ», «Դերասանուհին»: Իսկ որպէս վէպ կարելի է ընդունիլ «Հոգու գաւակ»ն ու «Ռսկի ապրնջան»ը:

Ինչպէս իր նկարագրին եւ գործունէութեան, այլ նաեւ իր գրական ոճին մէջ ալ հասկանալի մը ունի Արփիարեան: Կը գրէ օրը օրին, գրաչարին հասցնելու եւ քստորականի օրերուն ալ ապրուստը ճարելու համար:

Արփիար Արփիարեան խմբագիր ու հրատարակագիր, եթէ իր բացառիկ տեղը ունի մեր մակուի եւ ժամանակակից պատմութեան մէջ, ապա իր ինքնատիպ եւ խորապէս մարդկային ու հայեցի գրականութեամբ ալ կը դասուի մեր արժանաւոր գրագէտներու շարքին:

Պատրաստեց՝ ՊԵՐՃ ՄԱՍԼԱՔ



ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ

ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ՝ ԻՆՉՈ՞Ւ

Ընկերային զանազան հատուածներու մէջ գոյացած բազում պայքարներուն եւ կոիւններուն, փրկիստփայական տեսակիւնէն դիտուած, պատճառը ի՞նչ է: Մեր տարբերութիւնները, այնպէս կը կարծուի ընդհանուր առմամբ, մանաւանդ «քաղաքականօրէն ուղիղ» մեր դարաշրջանին, ամէն խաղաղութիւն պիտի ծնէր «տարբերութեան իրաւունք»էն, ամէն վայրագութիւն պիտի ծագէր անոր պղծումէն: Գաղափարը ինքնին հմայիչ կը թուի, այսուհանդերձ՝ պարզամիտ: Ոճրագործը իր գոհէն տարբեր անձ մը կրնայ ըլլալ, բայց եւ այնպէս դժուար է ըմբռնել թէ ո՞րն է այն առանձնայատուկ տարբերութիւնը, որ իրեն իրաւունք կու տայ արարքը իրագործելու: Զոր օրինակ, ցեղապաշտութիւնն ալ տարբերութեան մէկ ուրիշ ձեւաւորումն է, ի հարկէ մորթի գոյնէն աւելի իմաստալից: Բայց այս վերջինը իրաւունք կու տայ նմանօրինակ արարքի մը իրականացման:

Ուրեմն՝ տարբերութեան պատճառ ճանչցուած իրաւունք գոյութիւն չունի. կան տարբերութիւններ, զորս արդարութիւնը ոչինչ կը համարէ, ուրիշներ զորս ան կը պաշտպանէ, դեռ ուրիշներ զորս ան կը դատապարտէ: Ուրիշ խօսքով՝ տարբերութիւնները տիեզերականին մաս կը կազմեն եւ կը մնան անոր ենթարկուած, հետեւաբար չեն արտօնուած խաբանել զայն: Եթէ բոլորս մարդկային էակներ չըլլայինք, մեր միջեւ գոյացած ոչ մէկ տարբերութիւն, իրաւունքի առարկայ պիտի դառնար:

Ընդհակառակը, շատ յաճախ, մեր նմանութիւններն են որ մեզ իրարու կը հակադրեն, քան մեր տարբերութիւնները: Նայեցէք հրեաներուն եւ պաղեստինցիներուն: Կը հաւատանք որ գոյութիւն ունին տարբերութիւններ երկու ժողովուրդներու միջեւ: Բայց, բացի այն ենթադրութենէ որ երկու ժողովուրդներն ալ ցեղապաշտ եւ այլամերժ են, այդ չէ՛ բուն պատճառը որո համար կը պայքարին անոնք: Պարզապէս անոր համար, որ երկու ժողովուրդներն ալ նոյն բանը կը ցանկան. նոյն հողը, նոյն քաղաքը՝ Երուսաղէմը, նոյն գերիշխանութիւնը, նոյն ապահովութիւնը, վերջապէս՝ նոյն անկախութիւնը: Իրարմէ տարբեր ըլլալուն համար չէ, որ կը պայքարին, այլ՝ իրարու նման ըլլալուն համար:

Ուրեմն, ինչո՞ւ պայքարները, ցանկութեան եւ ցանկութիւններու զուգադիպութեան պատճառով: Որովհետեւ մարդիկ շատ յաճախ նոյն բաները կը փափաքին եւ տրուած ըլլալով որ այս վերջինները անբաւարար քանակութեամբ գոյութիւն ունին, չեն կրնար գոհացնել երկու կողմերը՝ միաժամանակ: Եթէ երկու տղամարդ նոյն կիներ ցանկան (կամ երկու կին նոյն այրը փափաքին), եթէ մարդիկ նոյն արտը, նոյն դրամական գումարը, նոյն իշխանութիւնը, եւ այլն, ուզեն ձեռք անցընել, ինչպէ՞ս առարկայականօրէն հաւատալ թէ մէկզմէկու մրցակից կամ հակառակորդ չըլլան: Եւ քանի որ առարկայօրէն մրցակից են, ինչպէ՞ս կարող են ենթակայօրէն ալ չըլլալ մէկզմէկու թշնամին: Ինչ որ նկատած էր Հոպս. «Եթէ երկու մարդ նոյն բանը բաղձան, գիտնալով որ անկարելի է որ երկուքը մէկ անոր տիրանան, կը դառնան թշնամիներ, եւ այս նպատակին հասնելու ուղիին վրայ անոնցմէ իւրաքանչիւրը կը հարկադրուի փճացնել կամ

գերիշխել միւսին:

Այս երեւոյթն է, որ ծնունդ կու տայ «ամէն մէկու պատերազմը միւսին դէմ», որ կը յատկանշէ բնութեան գոյավիճակը, ուրկէ, հարկ է (արդարութեան թէ քաղաքականութեան մէջ), ձերբազատի: Գատական նիստ մը, որ նախընտրելի է վրէժխնդրութեան: Ընկերութիւններ որոնք նախընտրելի են քաղաքական կոիւններու:

Եթէ Սփինոզայի բաժին եւ Ֆրոյտի հաստատածին պէս՝ «ցանկութիւնը մարդուն էութեան մաս կը կազմէ», պէտք է եզրակացնել, թէ պայքարը ընկերութեան էական բաղկացուցիչներէն է:

Յոռետեսութիւն: Չենք կարծեր: Ընդհակառակը, այս երեւոյթը քաղաքակրթութիւնը մարմնաւորող զարգացումներու մեծամասնութիւնը կ'արդարացնէ: Կառուցել պետութիւն մը, իրաւական համակարգ մը եւ իրաւունքներ, որոշ թիւով հասարակաց արժէքներ յարգել չի նշանակել ջնջել պայքարները, քանի որ կարելի չէ (ինչ որ թարգմանի ջնջել ցանկութիւնը, հետեւաբար մարդկութիւնը այս վերջին պարագային խաղաղութիւնը մահուան խաղաղութիւնը պիտի դառնար), այլ միջոցներ որոնել զանոնք վարելու խաղաղօրէն: Ուրիշ խօսքով, ոչ թէ ջնջել պայքարը, կոխը, բուն տարակարծութիւնը, այլ ջնջել վայրագութիւնը, կարելի չափով, եւ այս է որ իրապէս կը կոչուի քաղաքակրթութիւն:

Այս սկզբունքը ի գորու է իւրաքանչիւր մարդկային հաւաքականութեան համար, զոր օրինակ, ընտանեկան բոյնի կամ հաստատութեան մը մէջ: Ոչ անոր համար որ ընկերութիւնը մեծ ընտանիք մըն է, կամ հաստատութիւնը փոքր ընկերութիւն: Իւրաքանչիւր խմբաւորում իր յատուկ պայքարները ունի, իւրայատուկ ձեւը զանոնք դիմակայելու, զանոնք կարգաւորելու, զանոնք յաղթահարելու: Երախաները իրենց ծնողները չեն ընտրեր, ոչ ալ ամսականաւոր դասակարգը իրենց գործատէրերը: Սակայն, գոյութիւն չունի մարդկային խմբաւորում առանց տարակարծութեան, առանց պայքարի. խաղաղութիւնը երբեք նախօրօք պարզեւած է, այդ իսկ պատճառաւ պէտք է զայն կառուցանել:

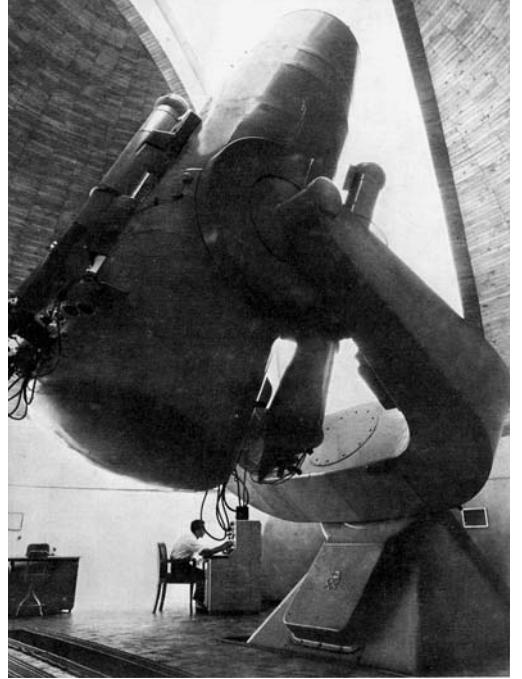
ՍՈՒՐԷՆ ՇԵՐԻՔ

ՀԱՅԵՐԷՆԸ ՓՆՏՈՒՈՒԱԾ ԼԵԶՈՒ

Վերջերս հայերէնը սկսած է փնտրուած լեզու դառնալ թուրք քաղաքական ու համալսարանական շրջանակներէն ներս, եւ քանի մը բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններ արդէն իսկ սկսած են հայերէն լեզուի դասընթացներ հաստատել: Համացանցի վրայ կը հաղորդուի, որ Ռազմային Գիտութեանց Վարժարանն ալ միջոցէ մը ի վեր սկսած է հայերէն լեզու դասաւանդել որպէս ընտրովի դասընթաց: Զինուորական վարժարանի աշակերտները, որոնք ուժեղ են անգլերէնի մէջ, այս կարգադրութեամբ որպէս ընտրովի դաս կրնան ընտրել հայերէն լեզուն:

Միւս կողմէ, ստուգուած է, որ համացանցի վրայ կայքէջ մը կը հրատարակէ անունները, հասցէներն ու հեռաձայնի թիւերը փոքրամասնութիւններու բոլոր հաստատութիւններուն: Ուղեցոյց մը Թուրքիոյ փոքրամասնական հաստատութիւնները իրենց թիրախ դարձնել ուղղորդելուն համար:

ԱՍՏՂԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ



Բիւրականի աստղագիտարանի տնօրէն Հայկ Յարութիւնեան ասուլիսի մը ընթացքին խօսած է երկրի մէջ աստղագիտութեան զարգացման հեռանկարներու մասին եւ պարզած իր տեսակէտները:

Ամէն բանէ առաջ, ան կարեւորութեամբ նշած է, որ համաշխարհային վարկ վայելող աստղագիտական պարբերականներու մէջ վերջերս անդրադարձ կը կատարուի 20-րդ դարու մեծանուն գիտնական Վիլքորը Համբարձումեանի կատարած աշխատանքներուն, սակայն անոր կողմէ եղած մօտեցումը՝ «կալաքթիք աթոմներ»ու մասին, որ տասնամեակ մը առաջ չէր ընդունուեր, այսօր այդ հրատարակութիւններու մէջ կը նկատուի այլ մասնագէտներու աշխատանք: «Համբարձումեանի անունը նոյնիսկ չի ալ յիշատակուիր, մոռցուած է, որովհետեւ իր աշակերտները չեն քարոզեր այդ մասին եւ չեն շարունակել գիտնականին գործը» ըսած է տնօրէնը:

Հայկ Յարութիւնեան ցաւ յայտնած է, որ Հայաստանի աստղագիտարանի գիտաշխատողները երկրէն կը հեռանան եւ յաջողութիւններու կը հասնին արտասահմանի մէջ: Ըստ տնօրէնին, աշխատավարձերու պատճառով, 1980-ական թուականներու բաղադրամամբ, ներկայիս աստղագիտարանի աշխատողներու թիւը շատ փոքր է, կան ուղղութիւններ, որոնք հիմնուած են Հայաստանի մէջ եւ պէտք է որ զարգանան, մանաւանդ անհրաժեշտ է մշակել Համբարձումեանի թողած ժառանգը:

Աստղագիտարանի տնօրէնին կարծիքով կան երիտասարդ գիտնականներ, որոնք կը հետաքրքրուին աստղագիտութեամբ. պարզապէս պէտք է կարելիութիւններ ստեղծուին, որպէսզի անոնք լիարժէք հետազոտութիւններ կարենան կատարել:

ԿԱՐԴԱՅԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱՄԵՅԷՔ
«ԱՇՆԱՐ»-Ը
Հայ թերթը Հայ տունին բարեկամն է



ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՍԱՆԵՐՈՒ ՀԱԽԱԲ

Եգիպտոսի Հայկական վարժարաններու նախկին սանուց Համաշխարհային աւանդական Հաւաքը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Երեւանի մէջ: Մոնթրէալի Եգիպտահայերու Ընկերակցութեան նախաձեռնութեամբ երկամեայ պարբերականութեամբ կազմակերպուած Հաւաքներուն 14-րդը Սեպտեմբեր 18-24 թուականներուն ի մի պիտի հաւաքէ աշխարհացրի եգիպտահայեր, որոնք աւարտած կամ յաճախած են Եգիպտոսի Հայկական վարժարանները:

Իր տեսակին մէջ միակն է նման Համախմբում մը, որ առիթ կու տայ գաղութի մը բոլոր վարժարաններու սաներուն իրար հանդիպելու, եւ մտայղացումն է Մոնթրէալ Հաստատուած նախկին եգիպտահայերու: Աւանդոյթը Հաստատուած է 25 տարի առաջ եւ ցարդ Հաւաքներ կազմակերպուած են աշխարհի զանազան քաղաքներուն մէջ, ինչպէս Գա՛հրէ, Սիւտի, Լոս Անճելըս, Թորոնթօ, Երեւան, Մոնթրէալ:



Ընկերակցութիւնը ունի նաեւ Մաշտոց Կրթական Հիմնադրամը, որուն նպատակն է Հաւաքներէ գոյացած Հասոյթները յատկացնել Հայաստանի կրթական ու այլ մարզերու կարիքներուն: Այսպէս, այդ միջոցներով Հայաստան ուղարկուած են ղեկորայք, զանազան նպաստներ, վերանորոգուած դպրոց ու բուժարաններ, եւ ուսանողական կրթաթոշակներ յատկացուած:

Հարկ է գնահատելի եւ օրինակելի ձեռնարկ մը ըլլալով ընդունիլ նման Հաւաքի մը գաղափարը:

Երանի մեր եգիպտահայ քոյր ու եղբայրներուն, որոնք որքան բախտաւոր պէտք է Համարեն զիրենք, զի՛ գոնէ երկու տարին անգամ մը Հաւաքուելու, իրարու երես տեսնելու, եւ մանաւանդ դպրոցական տարիներու քաղցր ու անհնչելի յիշատակները վերյիշելու առանձնաշնորհալ բացառիկ պահերը վայելելու՝ մենաշնորհը կ'ընծայուի իրենց: Պահեր, որոնք գուցէ՝ Համասփիւռ ու արմատախիլ գոյութեան մը առթած Հոգեվիճակը մասամբ փարատելու մոգականութիւնը ունենան:

Ո՞ՐՆ Է ԻՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ...

ԱՄՆ-ի Հրէական կազմակերպութիւններէն Ամերիկայի Հրէական Կոմիտէի Թուրքիոյ Հետ յարաբերութիւններու պատասխանատուն՝ Պէրի Ճագոպս Համաժողովի մը ընթացքին Հաստատուած է Քոնկրէսի Հայկական բանաձեւի նկատմամբ իրենց ընդդիմութիւնը: Ճագոպս, որուն ձայնը մեծ մասամբ կը թարգմանէ Հրեաներուն զգացումները, դէմ խօսած է Հայկական բանաձեւին, եւ երբ ներկայ Հայ ունկնդիր մը դժգոհութիւն յայտնած է այս մասին, ան տուած է Հետեւեալ բացատրութիւնները. «Մենք գէշին ու աւելի գէշին միջեւ ընտրութիւն մը ըրինք: Գործնականութիւնը այսպէս կը պահանջէ: Իրական աշխարհը այս է: Հայկական բանաձեւը այս նստաշրջանին Համառ մեռաւ: Հաւանաբար յառաջիկայ նստաշրջանին Համար ալ մեռած պիտի ըլլայ»:

Հրեայ պատասխանատուն աւելցուցած է, որ իրենց կազմակերպութիւնները կը պաշտպանեն Թուրքիոյ Եւրոմիութեան անդամակցութիւնը, եւ մանաւանդ գոված Թուրքիա-Իսրայէլ գործակցութիւնը, որուն շնորհիւ Թուրքիա շահած է նաեւ ԱՄՆ-ի Հրէական կազմակերպութիւններուն Համակրանքն ու գործակցութիւնը:

Անկեղծ ու իսկական բարեկամութիւն բուրոզ յայտարարութիւններ: Բայց դէպի ո՞ր կողմ: Ի՞նչ կը խորհին մերիններէն ո՞նանք:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԱԽԱՆԴՈՒՄԸ

Ռուսաստանի զանազան շրջաններուն մէջ կը գործեն բազմաթիւ Հայկական կիրակնօրեայ դպրոցներ, որոնց գերակշիռ մասը կը գտնուի Կրասնոտարի մարզին մէջ: Սոչի քաղաքը ունի 16 դպրոց Հայկական դասընթացով, Նովոսիպիլսքի շարք մը վարժարաններն ալ կը կազմակերպեն Հայերէնի ուսուցում: Սթավրոփոլի մարզէն ներս կը գործէ 9, իսկ Ռոստոսի մարզի Տոնի-Ռոստով քաղաքը ունի երկու դպրոց:

Մոսկուայի մէջ Հայ մանուկներ մասնաւորաբար կը յաճախեն Հայաստանի դեսպանութեան կից գտնուող Հայկական կիրակնօրեայ դպրոցը, եւ նաեւ այլ վայրեր տրուող դասընթացները: Հայոց լեզուի ուսուցման ուղղութեամբ աշխատանք կը կատարէ նաեւ Լազարեաններու անուան կեդրոնը: Շարքին վրայ կարելի է աւելցնել Սարաթովի, Ռիազանի, Վորոնէժի, Վոլկովրատի, Օմսքի, Սմոլենսքի, Կրասնոեարսքի, Քալինինկրատի, Թիւմէնի, Աստրախանի մէջ գործող կիրակնօրեայ դպրոցները, որոնք նաեւ մշակութային կեդրոններ են Համայնքին կամ եկեղեցւոյ կից:

ՏՈՒՄԱՆ ԿԸ ՔՆՆԱՐԿԷ ԱՐՑԱՆԻ ՀԱՐՑԸ

13 Մարտին Ռուսաստանի խորհրդարանի ըստորին պալատը՝ Տուման կը քննարկէ Աբխազիայի, Մերձդնեստրի, Հարաւային Օսէթիայի Հարցը, ինչպէս նաեւ Արցախի կարգավիճակի Հարցը: Չճանչցուած այդ երեք պետութիւնները դիմած էին Ռուսաստանի օրէնսդիր մարմնին, խնդրելով ճանչնալ իրենց անկախութիւնը:

տակները վերյիշելու առանձնաշնորհալ բացառիկ պահերը վայելելու՝ մենաշնորհը կ'ընծայուի իրենց: Պահեր, որոնք գուցէ՝ Համասփիւռ ու արմատախիլ գոյութեան մը առթած Հոգեվիճակը մասամբ փարատելու մոգականութիւնը ունենան:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ Փարիզ

ԱԽԱԳ ՇԱԲԱԹ ԵՒ Ս. ՉԱՏԻԿ

18 ՄԱՐՏ, ԱԽԱԳ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿ ՏԱՄՆ ԿՈՒՍԱՆԱՑՆ

- Երեկոյեան ժամերգութիւն՝ ժամը 16.30-ին:

20 ՄԱՐՏ, ԱԽԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿ ԸՆԹՐԵԱՑ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՑ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

- Գիշերային, Առաւօտեան ժամերգութիւն, կարգ Ապաշխարութեան, Ընթրեաց Ս. Պատարագ՝ սկիզբ ժամը 8-ին,

- Ոտնլուայ՝ ժամը 16-ին,

- Սաւարում՝ ժամը 19.30-ին:

21 ՄԱՐՏ, ԱԽԱԳ ՌԻՐԱԹ ՅԻՇԱՏԱԿ ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ՆԱԶԵԼՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՑ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

- Երեկոյեան ժամերգութիւն, Թափօր Թաղման՝ ժամը 17-ին:

22 ՄԱՐՏ, ԱԽԱԳ ՇԱԲԱԹ ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ Ս. ՉԱՏԻԿ

- Գիշերային, Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9-ին,

- Երեկոյեան ժամերգութիւն, Ճրագալոյցի Ս. Պատարագ՝ սկիզբ ժամը 16-ին:

23 ՄԱՐՏ, ԿԻՐԱԿԻ ՏՕՆ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՑ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ: Ս. ՉԱՏԻԿ

- Գիշերային, Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8-ին,

- Ս. Պատարագ՝ ժամը 10.30-ին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԹԵՄԱԿԱԼ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

ԳԵՐՇ. Տ. ՆՈՐՎԱՆ ԱՐՔ. ՉԱՔԱՐԵԱՆ

24 ՄԱՐՏ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԵՌԵԼՈՑ

- Գիշերային, Առաւօտեան ժամերգութիւն եւ Ս. Պատարագ՝ սկիզբ ժամը 9-ին,

Յաւարտ Ս. Պատարագի՝ Հոգեհանգիստ վասն Համօրէն ննջեցելոց:



ASSOCIATION ARMÉNIENNE D'AIDE SOCIALE

Au service des Arméniens depuis 1890

Siège Social: 77, rue La Fayette, 75009 PARIS
Tél. 01 48 78 02 99 - Télécopie 01 42 80 61 45
Email : aaas.paris@free.fr

Maisons de retraite médicalisées :
Montmorency (Val d'Oise) : 01.39.83.20.67
Gonesse (Val d'Oise) : 01.39.85.24.24
Saint Raphaël (Var) : 04.94.19.51.50

En Arménie :
FONDATION FRANCO-ARMÉNIENNE POUR LE DÉVELOPPEMENT
13/3 Khandjian, Erevan, frenchfund@web.am



LECTURE

Arménie : reconstruction et avenir d'un pays du Sud-Caucase

La Société de Géographie a consacré un numéro hors-série de sa revue à l'Arménie. Cette publication regroupe les actes du colloque du 20 janvier 2007, auquel ont participé, autour de Françoise Ardillier-Carras et d'Olivier Balabanian, maîtres d'œuvre de l'exposition de la crypte de Notre-Dame « Arménie, terre chrétienne du Caucase », plusieurs chercheurs arméniens et français.



Après un exposé de l'état actuel des recherches sur les conditions naturelles et environnementales de l'Arménie, les questions économiques abordées sous l'angle de l'agriculture et de l'énergie sont traitées dans le contexte géopolitique.

L'Arménie étant une zone à fort risque sismique, l'observation des phénomènes physiques, chimiques et géologiques du sous-sol est de la plus haute importance et montre notamment l'influence des tremblements de terre sur le niveau des eaux souterraines. Des recherches menées portent aussi bien sur les signes précurseurs que sur la modification de la qualité de l'eau de la nappe phréatique. La diminution des surfaces boisées sous la double pression des facteurs climatiques et humains est une autre source de préoccupation pour l'environnement : d'abord, on constate une tendance à l'ari-

dité, puis la déforestation s'est accentuée ces dernières années par de gros volumes de coupes de bois illégales dues à la nécessité de se chauffer pendant les années noires qui ont suivi le tremblement de terre de 1988 avec l'arrêt de la centrale nucléaire de Medzamor et la guerre du Kaghabagh. Actuellement, même si la fourniture d'énergie se trouve améliorée avec la remise en marche de la centrale, les coupes illégales continuent car le bois donne lieu à un trafic lucratif et la déforestation augmente les risques de glissements de terrain, de coulées de boue et de salinisation du sol.

L'agriculture en Arménie doit faire face à de profonds bouleversements. De graves crises interviennent simultanément au moment de la transition post-soviétique : tremblement de terre, privatisation brutale de la terre, guerre et blocus rendent particulièrement difficile la modernisation du monde agricole. Le matériel de culture de la période soviétique est devenu complètement obsolète et inutilisable alors que la terre a été divisée en parcelles minuscules. D'autre part, le choix des cultures se porte plutôt vers une culture d'autosubsistance familiale que vers une production destinée à la vente et au marché qui pourrait avoir des répercussions économiques à plus grande échelle. Cependant l'activité agro-alimentaire offre des perspectives d'avenir. L'article sur l'économie depuis l'indépendance montre à l'aide de plusieurs indicateurs un début de démarrage avec une croissance à deux chiffres et une nette progression de la liberté économique. Le niveau

de vie de la population n'est guère pris en compte et les vagues d'émigration des campagnes vers les villes ou vers l'étranger sont à peine évoquées.

Le problème énergétique est traité sur trois périodes : avant 1991, une bonne couverture énergétique, à faible coût, assurait le confort de tous, y compris dans les campagnes. Lors de la crise aiguë de 1991/95, toutes les sources d'approvisionnement sont coupées brutalement, les centrales thermiques et nucléaires arrêtées et il n'y a pas de raffinerie. Depuis 1995/2000, on entrevoit une sortie de crise avec la remise en service du réacteur de Medzamor en 1995, la privatisation, la restructuration du réseau de distribution énergétique et la prise de conscience d'une nécessaire diversification des sources d'énergie mais la dépendance vis-à-vis des pays voisins reste très forte.

L'environnement géopolitique de l'Arménie rend très délicate sa marge de manœuvre pour assurer sa sécurité et le maintien de l'équilibre dans ses relations avec ses voisins. En conclusion, Mme Ardillier-Carras souligne « la détresse économique » de l'Arménie mais aussi le « miracle arménien » grâce à « cet indicateur à 2 chiffres du progrès économique ». Plus loin, une phrase particulièrement choquante : « Bien sûr tous n'en sortent pas indemnes, il y a et il y aura des laissés pour compte, des oubliés, des meurtris. Mais le sacrifice de ceux-là est là pour souligner la réussite des autres. » Est-ce ainsi que les hommes vivent ?

Anahid Samikyan ◀

AGENDA

PARIS - ILE-DE-FRANCE

► La star acte

Au profit de l'opération Houys pour l'orphelinat.
Dimanche 16 mars -15h30- Théâtre Petit-Gymnase de Paris
38 bd Bonne-Nouvelle 75010 Paris. Places : 30€ - rés.
06.19.99.28.37

► Salon du Livre

Séance de dédicace du livre *La Reine Anahide* de Seta Papazian, stand des Editions du Bonhomme vert.
Samedi 15 mars, 15h - Salon du Livre - Porte de Versailles

► Trio musical arménien

Musiques traditionnelles de l'Arménie et du Caucase - Gérard Madilian doudouk chevi, Ara Madilian dehol - Jeanine Tchalyan accompagnement clavier
Dimanche 16 mars, 17 h - Centre Mandapa - 6 rue Wurtz - 75013 PARIS- rés. 01.45.89.01.60- places : 15€- TR 11€, - de 16 ans 7,50€

► Journée de la francophonie

Conférence de Stéphane Cermakian, « Chahan Chahnour, littérature arménienne ou française ? »
Lundi 17 mars, 21 h - Maison des Etudiants arméniens, 56, bd Jourdan 75014 Paris

► Daron Mouradian

Exposition. Vernissage jeudi 20 mars à partir de 18 h.
Du 17 mars au 20 avril. Galerie Mouvances- 2 place des Vosges, 75004 Paris. Ts les jours de 10h30 à 19h sf le lundi de 14h30 à 19h.

► Le Pull Over Rouge

Ciné-club Rouben Mamoulian - *Le Pull Over rouge*, un film de Michel Drach avec Serge Avédikian et Georges Beller - une des affaires criminelles les plus révoltantes du xx^e siècle.
Jeudi 20 mars, 20h. Centre culturel UCFAP 6 Cité du Wauxhall Paris 10^e, métro République.

► Taline Ter-Minassian

Conférence : « Erevan, la construction d'une capitale à l'époque soviétique »
Lundi 26 mars, 21 h - Maison des Etudiants arméniens, 56, bd Jourdan 75014 Paris

► Conférence-débat

L'UCFAF et la JAF présentent une Conférence-débat exceptionnelle de Gilbert Dalgalian (psycholinguiste) - thème : Favoriser les langues minoritaires -

Promouvoir l'éducation bilingue précoce. Dedicace de son livre *Reconstruire l'éducation ou le désir d'apprendre* (v. Achkhar n°440).

Samedi 29 mars, 20 h. Centre culturel - 6 cité du Wauxhall - 75010 Paris, métro République.

► Altinoglu - Gubisch

Concert Alain Altinoglu (chef d'orchestre et pianiste) et Nora Gubisch (mezzo-soprano) avec le quintette Moraguès ; *Kindertotenlieder* de Mahler et *Le tombeau* de Couperin de Ravel

Dimanche 30 mars à 11h. Théâtre du Châtelet, place du Châtelet Paris 1^{er}. Places de 12 à 23€ - infos 01.40.28.28.40

► Haroutioun Kévorkian

Conférence : « Un état de la recherche historiographique sur le génocide arménien »
Mercredi 2 avril, 21 h - Maison des Etudiants arméniens, 56, bd Jourdan 75014 Paris

► Conférence

Armen Ayvazyan PhD présenté par l'Institut Tchobanian et l'UGAB « Les fondements de la sécurité de l'Arménie et les moyens de les appliquer »
Vendredi 4 avril, 20h30 précises. Centre culturel Alex Manoogian- 118 rue de Courcelles Paris 17^e - Entrée libre - Confirmer présence 01.43.75.42.85

► Liz Sarian

Récital Liz Sarian, présenté par l'Association Haytas et la ville d'Enghien-les-Bains
Dimanche 6 avril 2008 - 15h30 - Théâtre du Casino d'Enghien-les-Bains 01 39 34 10 80 - Réserv. Haytas 06.09.02.04.54 - magasin B12 d'Enghien 06.07.05.82.89

► Robert Guédiguian

Sortie de *lady Jane*, film de Robert Guédiguian avec Ariane Ascaride, J.P. Darroussin, G. Meylan.
12 avril, en salles

► Danses d'Arménie

Ensembles traditionnels Ani et Nor Alik, présentés par la JAF.
Samedi 12 avril, 20h30. Théâtre de Cachan- 21 av. Louis Gorgeon- 94230 Cachan - RER B Arcueil-Cachan - PAF 15€- infos-réserv. 01.47.36.22.31 et 06.53.10.32.28
www.ani-noralik.fr

RHONE-ALPES

► Ciné-club Rouben Mamoulian

Films documentaires *Histoire d'un Génocide* (2006), *La destruction de Jugha* (2006), *Hommage à Hrant Dink*.

• Samedi 15 mars, 20h30- UCFAP -12 rue de la Cécile - 26000 Valence.

MARSEILLE PACA

► Ciné-club Rouben Mamoulian

Film documentaire *Histoire d'un génocide* (2006), *La destruction de Jugha* (2006) et *Hommage à Hrant Dink*.
Vendredi 14 mars, 20h30. Centre UCFAP-JAF, 47 avenue de Toulon - 13007 Marseille.

► Amnésie Internationale

Toute la journée
22 mars - Dock des Suds - v. page 11.

Vols directs • Séjours à la carte

- Circuits accompagnés
- Extension au Karabagh

**2 nuits offertes
à l'hôtel Europe****
à chaque achat d'un billet d'avion
Paris - Erevan - Paris***

SABERATOURS
Le spécialiste du voyage en Arménie

SABERATOURS
11, rue des Pyramides 75001 Paris
Tél : 01 42 61 51 13 - Fax : 01 42 61 94 53
armenie@saberatours.fr

SEVAN VOYAGES
48, cours de la Liberté 69003 Lyon
Tél : 04 78 60 13 66 - Fax : 04 78 60 92 26
sevan@selectour.com

WASTEELS
67, La Canebière 13001 Marseille
Tél : 04 95 09 30 60 - Fax : 04 95 09 30 61
marseille@wasteels.fr

Stéphane Kazandjian, jeune réalisateur

Son film *Modern Love*, avec Alexandra Lamy, Clotilde Courau, Stéphane Rousseau, en salles le 12 mars 2008.



Pierre-François Martin-Laval et Clotilde Courau dans *Modern Love*

Achkar : Bonjour Stéphane Kazandjian, nous sommes contents de vous accueillir pour la sortie de *Modern Love*. Mais comment êtes-vous arrivé à la réalisation cinématographique et à votre premier long métrage *Sexy Boys* ?

Stéphane Kazandjian : Avec du temps, du travail et de la chance. J'ai fait une école de commerce où j'ai rencontré mon ami et futur producteur Antoine Rein. Une fois le diplôme en poche, lui s'est orienté vers la production, moi vers la réalisation, nous voulions travailler ensemble, mais n'ayant aucune connexion ni l'un ni l'autre, c'était difficile. J'ai commencé à écrire pour d'autres, réalisé un court métrage produit par Dominique Farrugia. De son côté Antoine a produit des courts métrages et a rencontré des gens de Pathé qui cherchaient une comédie pour ados. Depuis trois ans j'essayais de faire lire *Sexy boys* sans grand succès, Antoine leur a fait suivre le script et tout s'est mis en place assez vite. Au final, le film a réalisé 500 000 entrées.

Il vous a fallu cinq années pour monter *Modern Love*, qui va sortir le 12 mars 2008.

C'était assez compliqué à écrire, car le film est assez complexe en terme de structure ; il y a trois histoires. De plus il a fallu du temps pour le monter financièrement. *Sexy boys* avait donné de moi une image pas très « chic » il y a eu une sorte d'inadéquation entre mon CV et l'ambition de *Modern Love*. En 2005 nous avons mis le projet en sommeil, j'ai travaillé alors en tant que scénariste sur d'autres projets comme la série télé *Scalp* pour Canal+, réalisé par Xavier Durringer ou le long métrage d'animation *Un monstre à Paris*, produit par Luc Besson, qui devrait sortir en 2010.

Parallèlement on a fait lire le scénario de *Modern Love* à Valentine Perrin, la femme de Jacques Perrin, qui l'a beaucoup aimé. Ils (Galatée Films) ont décidé de le coproduire. Forts de cet appui, nous sommes passés dans une autre catégorie, sommes partis en casting, en financement, le film faisait un peu peur aussi, à cause de la comédie musicale et des trois histoires. On a quand même réussi à avoir suffisamment d'argent pour le réaliser dans de bonnes conditions.

Est-ce que vos scénarios sont très écrits ?

Oui, le scénario c'est déjà une mise en scène, des éléments sont déjà mis en place. Il faut être suffisamment précis pour qu'il y ait un point de vue et suffisamment flou pour pouvoir l'adapter aux suggestions, au budget. J'aime ce va-et-vient entre scénario et mise en scène

MODERN LOVE

Trois histoires : Eric (Pierre François Martin-Laval) scénariste, aime Anne (Mélanie Bernier) étudiante, mais retrouve Marie (Clotilde Courau), son ex, et rêve à une seconde chance.

Elsa (Bérénice Bejo) s'est jurée de ne s'engager qu'avec son Homme Idéal, elle rencontre Jérôme (Stéphane Debac) et pense avoir trouvé la perle rare.

Vincent (Stéphane Rousseau) directeur d'un magazine glamour, et Marianne (Alexandra Lamy) artiste peintre, n'ont rien en commun et pourtant tout pour se plaire.

Une histoire de rêves, de rencontres, de ruptures et de retrouvailles, avec des scènes qui font sourire par l'évocation de circonstances vécues, et la comédie musicale qui est un conte de fées pour adultes où l'art rejoint la communication.

Comment se fait et s'est fait le choix des acteurs ?

C'est assez simple, on appelle les agents, on transmet le scénario, on attend les réponses, c'est la voie classique ; vu que les agents sont submergés de travail, on peut envoyer à la fois à l'agent et au comédien, ce sont des rencontres plus ou moins organisées. Tout part du scénario, qui leur plaît ou non, il peut y avoir des réticences, on se rencontre, on discute du rôle.

En général, quand j'écris j'imagine des comédiens américains, cela permet de mettre

une énergie, un visage, je sais bien que je n'aurai pas ces comédiens-là, mais cela me rend totalement libre au moment du casting.

Vous avez des réalisateurs et des acteurs culte ?

Oui. Scorsese, Woody Allen, Spielberg m'ont donné envie de faire du cinéma.

Pour les acteurs, d'abord bien sûr les comédiens de *Modern Love* que j'adore, ils m'ont fait confiance, ils se sont abandonnés, Stéphane Rousseau et Alexandre Lamy se sont donnés avec beaucoup d'énergie dans la comédie musicale. Je voue un culte à Georges Clooney qui fait une carrière très intelligente, j'adore Jean Dujardin qui commence à avoir une aura de star et qui a encore plein de chose à montrer et beaucoup d'autres comédiens américains ou français.

Vous êtes resté longtemps aux Etats-Unis ?

Non, mais j'ai longtemps essayé d'aller travailler là-bas. J'ai fait deux séjours à Los Angeles, j'ai été stagiaire sur une Sitcom à la Warner, j'aimerais bien y retourner mais pas dans n'importe quelles conditions, faire un film aux Etats-Unis c'est un autre monde, c'est faire un film pour le monde entier. A voir...

Quant au budget et au temps de tournage de *Modern Love* ?

Un budget d'environ 5 millions d'euros, un peu plus de 9 semaines de tournage, ce qui, pour un film français, n'est pas mal. Le film est distribué par Pathé et sort avec 200 copies.

Comment qualifieriez-vous votre film ?

Une comédie romantique avec des chansons, dans la tradition des comédies romantiques anglaises et américaines, genre qui revient au goût du jour. Si on avait réussi à monter le film il y a deux ans nous aurions été les premiers ! J'aime bien de temps en temps voir ce genre de film qui met de bonne humeur, j'espère que les spectateurs en sortiront souriants, légers, j'aime bien le côté viscéral du cinéma : rire, être attendri, se reconnaître, s'identifier.

En matière d'identification, en quoi *Modern Love* est-elle votre histoire et celle de vos amis puisque tous les personnages sont des parisiens trentenaires travaillant dans l'art ou les professions libérales ?

Je ne voulais pas faire un film générationnel sur les trente-taires, même si les protagonistes ont entre 30 et 40 ans mais leurs préoccupations, on peut les avoir à 20, à 40 ans. Je parle de choses qui me touchent, leurs histoires sont autobiographiques, un peu fantasmées, le scénariste me ressemble beaucoup. J'ai écrit sur des gens de ma génération. Par la suite, j'ai envie d'écrire sur d'autres milieux, sur d'autres âges.

Le film c'est on badine avec l'amour ou on ne badine pas ?

Non, c'est plutôt on trouve l'amour quand on ne le cherche pas. Ce sont des gens qui croient savoir ce qu'ils veulent, leurs rêves sont nourris de tous ces films qui donnent une vision idéalisée de l'amour, la conclusion est qu'ils trouveront l'amour lorsqu'ils seront en paix avec eux-mêmes. Le film dans le film établit un parallèle entre l'amour au cinéma et l'amour dans la vraie vie, ils sont très différents, le romantisme ne vient pas là où on l'attend, et dans la vie c'est parfois mieux.

Quel est le rôle de Paris ?

C'est la ville romantique par excellence, je voulais en donner une vision très « carte postale », féérique, et en même temps plus quotidienne, plus réaliste, c'est un cadre qui imprègne les histoires.

N'oublions pas la musique !

Martin Rappeneau et Benjamin Seilles pour les chansons, Martin Gamet pour les arrangements et la musique originale.

En souhaitant un grand succès à *Modern Love*, qu'avez-vous en projet actuellement ?

Je n'ai pas envie de repartir sur une comédie, en terme de mise en scène, c'est très contraignant, je voudrais aller vers une comédie dramatique, un polar. J'espère que la bonne réception de *Modern Love* amènera d'autres réalisations. Même si j'adore écrire, j'aime la réalisation, j'aime le côté solitaire mais exaltant de l'un et le côté équipe, où tu mènes, tu insuffles de l'énergie de l'autre. Je peux faire l'un sans l'autre, c'est une chance, c'est enrichissant.

Entretien mené par A.T. Mavian le 22.2.2008 ◀

L'UCFAF organise deux voyages en Arménie

1 voyage touristique - du 26 juillet au 10 août 2008

soit 16 jours/15 nuits au prix de 1 565 euros par personne, max. 30 personnes, base demi-pension et chambre double, incluant un circuit de 6 jours jusqu'au Karabagh (taxes d'aéroport et visa en sus)
renseignements : E. Yazidjian au 01 42 87 95 98 (heures de bureau)

1 voyage randonnée - du 14 au 25 juillet 2008

soit 12 jours/11 nuits au prix de 1 390 euros par personne (max. 12 personnes), incluant un circuit de 7 jours, randonnée en pension complète et 3 jours à Erevan en demi-pension avec excursions et visites quotidiennes (taxes d'aéroport et visa en sus)
renseignements : A. Samikyan au 01 48 03 18 78



Amnésie Internationale et la Jeunesse Arménienne de France (JAF)

La 4^e édition d'Amnésie Internationale se déroulera le **samedi 22 mars au Dock des Suds à Marseille.**

Amnésie Internationale inscrit sa démarche autour de trois grands axes : le travail de mémoire sur les génocides, la résistance aux négationnismes et la prévention de ces actes de barbarie.

Initiative novatrice de la JAF, cette journée-événement a déjà eu lieu en 2001, 2004 et 2006 au Dock des Suds.

Cette année, le **22 mars**, sous la présidence d'honneur du cinéaste **Robert Guédiguian**, cette journée s'annonce plus forte et plus dense en témoignages, participation et échanges. Elle accueillera Bernard-Henry Lévy et Jacky Mamou (président du collectif Urgence Darfour) et des artistes comme Charlelie Couture, Keren Ann, Bratsch et Vincent Baguian.

Des croquis de **Plantu**, le célèbre dessinateur du Monde, des planches de **Séra**, dessinateur cambodgien de BD illustreront les Droits de l'Homme et le génocide perpétré par les Khmers rouges.

Le **Village de la Mémoire** abritera les associations arméniennes, cambodgiennes, juives, rwandaises, impliquées dans les droits de l'homme et les génocides.

Rendez-vous à Amnésie Internationale – 20 €. FNAC, Virgin et JAF. Tél. 04 91 80 28 20 e.mail : jaf.marseille@libertysurf.fr

ACKHAR A REÇU

► **Sauve... que peut Pétain-de Gaulle : un pacte secret ?** par Alexis Chevillon- Editions Sigest – 12 €
infos : editions@sigest.net

Un récit et des dialogues totalement imaginés, mais le tout fondé sur des dates, des lieux et des faits historiques, où les principaux acteurs, politiques et militaires, de cette époque troublée de l'histoire de France, tiennent lieu de témoins.

LA RECETTE DE TANTE SUZANNE

Oeufs rouges de Pâques

- Collecter une grande quantité de pelures d'oignons (chaque année je m'approvisionne dans les bacs d'oignons en vrac où les pelures détachées peuvent être ramassées sans problème)
- Faire une décoction assez concentrée en faisant bouillir dans une grande quantité d'eau durant environ 30 mn.
- Enlever les pelures afin qu'elles ne collent pas sur les coquilles et laisser refroidir.
- Choisir des œufs de préférence « bio » en raison de leurs coquilles plus résistantes.



- Les plonger dans la décoction en évitant les chocs et faire cuire comme des œufs durs. Après cuisson les laisser dans ce bain quelques heures.
 - Retirer les œufs et les essuyer.
 - Frotter délicatement sur toute la surface à l'aide d'un papier absorbant préalablement huilé afin de les rendre brillants.
 - Disposer dans un panier en osier et décorer avec des petites fleurs.
 - Variante : avant de « oindre » vos œufs vous pouvez, à l'aide d'un pochoir, faire des balayages avec de la peinture or ou argent.
- Chaque famille arménienne se doit de présenter ces œufs à sa table de Pâques.
- Les convives choisiront chacun le leur et le taperont sur celui du voisin, le gagnant étant celui dont l'œuf n'aura pas été cassé.

DONS À ACKHAR

| | |
|--|------|
| M. Mme DOURIQUIAN Serge (92 Clamart) | 42 € |
| M. Mme BUJIKIAN Roupen (83 St-Raphaël) | 42 € |
| M. Mme GARAVARYAN Arman (93 Pantin) | 12 € |
| Mme FERHADJIAN Marie (92 Clamart) | 32 € |
| M. SEROPIAN Sona (92 Bois-Colombes) | 42 € |
| M. APAMIAN Dominique (91 Savigny s/Orge) | 42 € |
| M. PANOSSIAN Jacques (92 Chaville) | 42 € |
| M. DEIRMENDJIAN Dikran (92 Boulogne-Billancourt) | 32 € |

A la mémoire de nos amis disparus

M. Mme BUJIKIAN Roupen (83 St-Raphaël) 200 €

En la mémoire de ma grand-mère

Hayganouch ZOMBUROGLOU, décédée il y a 10 ans
M. DEMERDJIAN Jean-Vartan (92 Clamart) 40 €

► CINÉ-CLUB ROUBEN MAMOULIAN

Le Pull Over rouge

un film de Michel Drach, avec Serge Avédikian et Georges Beller, une des affaires criminelles les plus révoltantes du XX^e siècle.

Jeudi 20 mars – 20h

UCFAF 6 cité du Wauxhall Paris 10^e

URGENT

Associazione Padus Araxes

c/o Università degli Studi di Venezia - S. Polo 2035
30125 Venezia

Université de Venise

Cours intensif d'été de langue et culture arméniennes

août 2008

Les cours de l'Université de Venise en collaboration avec l'Association sus-citée auront lieu du 1^{er} au 20 août. Examens : le 21 août. Arrivée le 30-31 juillet, départs le 22-23 août. Les cours sont répartis sur 4 niveaux. L'assiduité aux cours est obligatoire, des initiatives culturelles variées accompagneront les cours.

Le prix d'inscription est de 690 € ou son équivalent en d'autres devises. 500 € doivent être versés à réception de la lettre d'acceptation, **limite 31 mars**. Paiement uniquement par chèque de banque émis sur une banque italienne associée émis au nom de Associazione Padus-Araxes et adressé à l'association c/o Dipt. studi Eurasiatici - S. Polo 2035 - 30125 Venezia Italia.

Logement en cité universitaire, résidence Abbazia à Venise même. Le prix du séjour est de 800 € pour chambre individuelle et de 600 € pour une chambre à deux. Chaque repas coûte 8 € à payer sur place.

Pour toute information, tél./fax +39 041 2414448 ou mail daniela@padus-araxes.com. Adresser vos demandes personnellement et par écrit en indiquant votre numéro de téléphone, de fax et de e-mail. Les candidats doivent avoir au moins 18 ans.

MAVROMMATIS PARIS

La cuisine grecque revisitée



Organisateur de réceptions

47, RUE CENSIER - 75005 PARIS
TÉL. : 01 45 35 96 50 – FAX : 01 43 36 13 08
WWW.MAVROMMATIS.FR

LES BOUTIQUES

Mavrommatis Lafayette Gourmet
48-52, bd Haussmann 75009 Paris
Tél. : 01 42 80 42 42

Mavrommatis Galeries Gourmandes
L'Atrium du Palais des Congrès – 75017 Paris
Tél. : 01 56 68 85 54

Mavrommatis Inno « Les Passages »
5, rue Tony Garnier 92100 Boulogne-Billancourt
Tél. : 01 46 04 69 54

Mavrommatis Censier
47, rue Censier 75005 Paris – Tél. : 01 45 35 96 50

LES RESTAURANTS

Mavrommatis Le Restaurant
42, rue Daubenton – 75005 Paris
Tél. : 01 43 31 17 17

Les Délices d'Aphrodite
4, rue Candolle 75005 Paris
Tél. : 01 43 31 40 39

Bulletin d'abonnement

Oui, je souhaite recevoir *Achkhar* chaque quinzaine

Nom Prénom

Adresse

Code postal Ville

TARIFS

France 6 mois (11 n°) : 35 € – 1 an (22 n°) : 68 € – Soutien : 110 €

Etranger 85 € pour 1 an par virement (100 € par chèque)

par chèque bancaire ou postal à l'ordre de SARL NAREK

par virement IBAN à FR52.20041000 0123 9745 3H02 038 - BIC PSSTFRPPPAR (depuis l'étranger)

Merci de libeller et adresser votre règlement à : Société Narek (Achkhar) – 6, cité du Wauxhall, 75010 Paris

SCULPTURE

Entretien avec David Erevantzi

Centenaire de la naissance de William Saroyan

L'écrivain William Saroyan (1908-1981) sera honoré en Arménie à Erevan par l'érection d'une statue créée par notre ami le sculpteur David Erevantzi, auquel Achkhar a rendu visite à Choisy-le-Roi (Val-de-Marne).

Achkhar : Bonjour David Erevantzi, vous avez la gentillesse de nous recevoir pour parler de votre dernière œuvre en chantier, la statue de l'écrivain William Saroyan. Depuis l'érection de la statue de Komitas quelles sont les œuvres que vous avez créées en France ? en Arménie ?

David Erevantzi : Pour les 60 ans de la libération de Choisy le roi, j'ai créé la Colombe de la Paix dans le parc de la ville, puis Sayat Nova à Erevan en 2003, une statue du compositeur Spentiarian à Erevan en 2004. J'ai quatre œuvres sur l'avenue Sayat Nova de la capitale d'Arménie

“ En faisant cette statue, je suis tombé trois fois, mais je suis croyant et chaque fois un ange est venu m'aider à rester debout et à continuer ”



William Saroyan (2^e à partir de la gauche) et Erevantzi (4^e à partir de la gauche), au Père-Lachaise, 1975.

Ces œuvres sont-elles des commandes publiques ou privées ?

Pour l'Arménie, j'ai toujours offert mes œuvres, car j'ai été élevé grâce à l'abricot d'Arménie!; pour la France, ce sont des commandes publiques, mais j'ai aussi, bien sûr,

des œuvres qui me sont demandées par des personnes privées.

En quoi pouvez-vous dire que vos œuvres sont arméniennes, en quoi sont-elles universelles ?

Je vis depuis longtemps en France, je vais très souvent en Arménie, j'ai grandi en Arménie, j'ai développé mes connaissances dans le pays de l'art en France, mes œuvres sont d'inspiration arménienne, mais elles sont humanistes, elles touchent l'universel. D'ailleurs à la demande de Madame Luc, sénatrice du

Val-de-Marne et de M. Blondel, le ministre de la Culture et de la Communication de France vient de me nommer chevalier de l'ordre des arts et des lettres. Je suis très heureux que l'Etat français m'honore, je lui en suis profondément reconnaissant.

Nous vous en félicitons. Vous nous aviez confié en décembre dernier que vous étiez en train de créer une statue de William Saroyan pour le centenaire de la naissance de ce grand écrivain ?

Effectivement, nous pouvons en parler maintenant puisque la statue est déjà faite en terre, qu'elle sera terminée en août et mise sur son socle en octobre 2008 à Erevan lors de la commémoration du centenaire de la naissance de Saroyan. La statue m'a été demandée par le directeur du ministère des Affaires étrangères d'Arménie M. Raphaël Hovannessian et le ministre de la Culture d'Arménie Madame Hasmig Boghossian, c'est une commande du gouvernement. Personnellement j'offre cette création au peuple d'Arménie, mais c'est la population et les artistes d'Arménie, des USA, de Russie, de France qui, par leurs dons, vont couvrir le montant des matériaux. La statue sera faite en bronze en Tchéquie, elle fera plus de 4 mètres de hauteur, plus de 6 mètres avec le socle, elle pèsera environ 700 kg. Le transport pour Erevan sera assuré gratuitement par l'aviation tchèque.

Connaissez-vous Saroyan ? L'aviez-vous rencontré ?

C'était un génie, je l'ai rencontré quatre fois, la première fois grâce à Mardiros Sarian à Erevan. Saroyan est même venu à mon atelier. La dernière fois nous nous sommes trouvés à Paris dans un restaurant où mangeait aussi Hemingway! Saroyan avait alors environ 65 ans C'était quelqu'un de très ouvert, j'avais beaucoup lu ses œuvres, il a aimé les miennes, il m'a acheté une œuvre graphique, je lui en ai offert une. Il aimait la vie, les femmes, et il adorait la terre, les cultures. A chaque rencontre, je lui proposais de faire sa statue, il disait toujours « la prochaine fois » donc quand on m'a demandé de créer une statue pour le centenaire de sa naissance, j'étais prêt et ravi, je l'ai créée avec bonheur et fierté, Elle sera érigée sur l'avenue Mesrob Machdotz. Levon Iguitian et Rouben Hasratian en sont les architectes. La population arménienne est très heureuse d'avoir bientôt cette statue en sa capitale



Erevantzi (à droite)

Quelles caractéristiques de William Saroyan vous ont inspiré ?

Son amour de la vie, de la terre, de l'Arménie, le fait qu'il était né et vivait aux Etats-Unis, en Californie. Son visage, j'ai voulu rester fidèle à son visage. En faisant cette statue, je suis tombé trois fois, mais je suis croyant et chaque fois un ange est venu m'aider à rester debout et à continuer. Le rameau qu'il tient est symbole de vie, symbole de son amour pour les plantes, les récoltes, il parlait avec tant d'amour de la terre!

A travers la photo de la statue, on sent sa double appartenance à l'Arménie par son physique et à l'Amérique par cette sorte d'assurance qui vient de la façon dont il pose ses pieds sur terre.

La Californie ne va certainement pas l'oublier, puisqu'il est question d'ériger aussi une statue à Fresno, sa ville natale où tant d'Arméniens ont planté leurs racines.

Nous prenons rendez-vous pour octobre, pour voir cette magnifique statue de bronze sur Machdotz. Merci pour votre œuvre, l'Arménie va aussi certainement vous honorer, vous le méritez.

Entretien mené par A.T. Mavian, février 2008